

Svar på fråga 2024/25:800 av Jessica Wetterling (V)
Hat och hot mot samer

Jessica Wetterling har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att hatbrott och rasism mot samer ska synliggöras och prioriteras.

Regeringen ser mycket allvarligt på hat och hot som riktas mot samer. Den samiska rätten att använda mark och vatten är av civilrättslig natur och omfattas av regeringsformens regler om egendomsskydd och näringsfrihet. Utövare av renskötselrätt ska självklart respekteras på samma sätt som andra markanvändare.

I december förra året beslutade regeringen om en handlingsplan mot rasism och hatbrott. Det handlar om en kraftsamling i arbetet med att bekämpa rasism i stort, men också för att med olika åtgärder synliggöra och motverka specifika former av rasism, däribland rasism mot samer. Handlingsplanen ska bidra till att arbetet på området blir träffsäkert, utvärderingsbart och långsiktigt.

Ett av delmålen är att en större andel av de hatbrott som begås ska anmälas, utredas och lagföras. Alla slags brott kan vara hatbrott. Om ett brott ska bedömas som hatbrott beror på om det finns ett hatbrottsmotiv, dvs. att ett motiv för brottet har varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av t.ex. etniskt ursprung. För brott som har begåtts med hatbrottsmotiv finns en särskild straffskärpningsgrund som innebär att de brotten ska straffas hårdare. Beroende på motivet kan brott som gäller renar alltså redan i dag vara hatbrott, och därmed straffas hårdare. Det är ytterst domstolen som avgör om ett brott ska bedömas som ett hatbrott.

I handlingsplanen bekräftas det som lyfts fram i frågan, det vill säga att rasism mot samer kan ta sig uttryck i gärningar mot renar. Detta då renen ofta upplevs som tätt sammankopplad med samisk kultur, och att personer som verkar inom rennäringen utsätts för hot och olika former av skadegörelse. Av handlingsplanen framgår också att Polismyndigheten ska fortsätta utveckla arbetet med att utreda och lagföra personer för hatbrott. Polismyndigheten ska även ha kontinuerlig dialog och samarbeta med grupper som upplever sig utsatta för hatbrott. Även Åklagarmyndigheten vidtar åtgärder för att höja kvaliteten på arbetet mot hatbrott, bl.a. genom att en särskilt utsedd ämnesspecialist inom hatbrott arbetar för att höja kunskapsnivån bland de operativa åklagarna.

Därutöver genomförs flera insatser för att förebygga och motverka rasism mot samer. Bland annat har Forum för levande historia fått i uppdrag att ta fram stödmaterial om rasism mot samer riktat till lärare. I december förra året fick myndigheten i uppdrag att genomföra en studie av attityder kring intolerans i den svenska befolkningen. I uppdraget ingår att undersöka attityder till och föreställningar om utsatta grupper såsom bl.a. samer. Forum för levande historia ska även erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism i historien och i dag till relevanta yrkesgrupper inom offentlig verksamhet och till skolans personal. Även MUCF har haft i uppdrag att genomföra insatser som ska bidra till att förebygga och motverka rasism mot samer, med särskilt fokus på unga.

Som nämns i frågan har Brottsförebyggande rådet haft i uppdrag av regeringen att göra en fördjupad studie av hatbrott mot samer. I uppdraget ingick att särskilt belysa hatbrottslighetens karaktär samt att åskådliggöra specifika uttryck för hatbrott mot samer, inklusive gärningar som involverar renar. Rapporten utgör, tillsammans med myndighetens övriga fördjupade studier om hatbrott, ett viktigt bidrag till det fortsatta utvecklingsarbetet.

Sammantaget har regeringen vidtagit flera åtgärder i syfte att öka kunskapen om och synliggöra hatbrott mot samer. Resultatet av dessa kommer vara viktiga för att bedöma om ytterligare åtgärder bör aktualiseras framöver.

Stockholm den 26 februari 2025

Gunnar Strömmer